STRATEGII DE DIMINUARE A BULLYINGULUI LA ELEVII DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL GENERAL

Ludmila SÎRBU

sirbu@unfpa.org

CZU: 316.485:373

The thesis examines school bullying, focusing on aggression as a contributing factor, and explores how structured psycho-pedagogical programs can reduce adolescent aggression. The program was designed and implemented based on theoretical resources and social learning theory, accounting for the shift in influence from family to peers during adolescence. Results strongly support integrating the developed program into the mandatory curriculum for long-term, sustainable impact.

Potrivit Institutului UNESCO de Statistică [1], circa o treime din adolescenți la nivel global sunt supuși bullyingului cu prevalență în rândul băieților. În Republica Moldova fenomenul de bullying ia amploare iar cercetările arată că fiecare al 3-lea adolescent (34,3%), în diferite situații a fost și victimă, și martor, și agresor [2].

Concluziile studiului global privind comportamentul de sănătate la copiii de vârstă școlară [3] subliniază complexitatea fenomenului de hărțuire și violență în rândul adolescenților și rolul critic pe care îl joacă factorii sociali, culturali și tehnologici în modelarea acestor comportamente. Analiza rezultatelor studiului UNICEF realizat în Republica Moldova [2] dar și a datelor PISA [4] subliniază că adolescenții implicați în situații de bullying ca agresori, victime sau martori, sunt mai predispuși spre absenteism și abandon școlar, iar rezultatele academice ale acestora sunt mai joase.

Combaterea fenomenului de bullying este clar prioritizată și de Codul Educației al Republicii Moldova articolul 135 punct 7, iar principiul nonviolenței este unul fundamental în educație (articolul 7) dar și în Convenția ONU cu privire la drepturile copilului. La nivel național sunt întreprinse măsuri multiple pentru prevenirea bullyingului în instituțiile de învățământ, totuși, bullyingul sporește ferm și este nevoie de abordări inovative pentru combaterea acestuia. Literatura de specialitate analizată [5] confirmă legătura strânsă între agresiune și bullying, fapt ce ne impune să luăm în considerare identificarea strategiilor eficiente de diminuare a agresivității la elevi ca o modalitate complementară celor care deja se aplică în diminuarea bullyingului.

Experimentul psihopedagogic în cadrul cercetării a pus accent în special pe grupul de adolescenți de 14-16 ani, vârsta în care conform teoriei de învățare socială formulată de psihologul american Albert Bandura (1997), influența modelelor familiale scade, fiind înlocuită de grupul de vârstă similară (colegi, prieteni), care oferă norme, valori și opinii specifice. Astfel, ne-am propus ***scopul*** de elaborare și validare experimentală a strategiei de diminuare a bullyingului. Demersul experimental a implicat 47 elevi din treapta gimnazială, nemijlocit încadrați la studii în clasele VIII-a și a IX-a, cu vârsta cu-

prinsă între 14 – 16 ani inclusiv, dintre care 25 fete și 22 băieți. Elevii au participat la un program psihopedagogic de diminuare a bullyingului și agresivității structurat în 3 module, 12 unități de conținut care s-a încadrat în 24 ore academice, cu frecvență de 2 ore academice săptămânal. Pentru evaluarea nivelului agresivitate la elevi înainte și după participare la programul formativ, a fost aplicat un instrument validat științific și anume *Chestionarul Bass-Darky de evaluare a indicelui și formelor de agresivitate* precum și *Chestionarul de evaluare a atitudinii față de bullying* dezvoltat în contextul cercetării.

La etapa inițială, analiza a arătat că fiecare al cincilea respondent are un nivel ridicat al agresivității. Contrar stereotipurilor de gen care promovează agresivitatea drept specifică băieților, am constatat că și fetele au un nivel ridicat de agresivitate, ceea ce ne impune abordarea cu seriozitate a intervențiilor axate și pe fete. Forma de manifestare a agresivității este însă diferită pe criteriu de gen, băieții fiind în general mai agresivi verbal și fizic pe când fetele au un nivel mai mare de iritabilitate. La fel, am constatat că relațiile de indiferență și periodic conflictuale sunt cele mai des întâlnite între elevi, ceea ce duce în mare parte la atitudinea indiferentă sau tolerantă pe care o au aceștia față de bullying.

Prin aplicarea experimentului psihopedagogic, analizând dinamica indicelui general de agresivitate, am constatat reducerea nivelului ridicat de agresivitate printre elevi cu 14% și creșterea nivelului redus cu 12% (Figura 1).

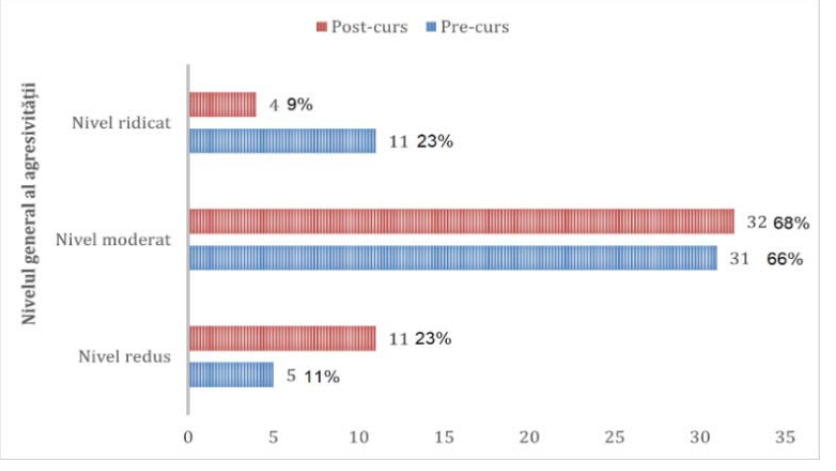

Figura 1. Nivelurile agresivității la adolescenții respondenți (n=47), date comparative pre și post program formativ

Este important de menționat că în urma participării la programul formativ la fete mai mult decât la băieți s-a redus nivelul general de agresivitate. Scăderea indicelui general al agresivității a avut loc pe fonul scăderii atât a agresivității fizice, verbale cât și a iritabilității, în proporție diferită pe criteriu de gen. Nivelul ridicat al agresivității fizice la participanți s-a redus cu 9%, nivelul ridicat al iritabilității s-a redus cu 15% iar cel al agresivității verbale cu 19%.

Prin aplicarea *Chestionarul de evaluare a atitudinii față de bullying* am constatat că din perspectiva adolescenților, combaterea bullyingului ar fi eficientă dacă pe de o parte atât cadrele didactice, manageriale dar și elevii ar fi mai puțin indiferenți și ar lua atitudine promptă în caz de bullying, iar pe de altă parte s-ar lucra prin consiliere psihopedagogică cu abuzatorii și s-ar sensibiliza mai considerabil elevii privind cauzele și consecințele agresivității și bullyingului. Totodată pedepsele de genul exmatriculare din școală sunt descurajate de elevi, laudele mai mult decât pedepsele fiind eficiente în prevenirea comportamentele agresive din perspectiva respondenților.

Concluzionăm că demersul experimental realizat a confirmat ipoteza inițială precum că agresivitatea în rândul elevilor poate fi diminuată prin aplicarea unui program formativ privind fenomenul de bullying și impactul acestuia, managementul emoțiilor și a comportamentului agresiv, modalități de comunicare non-violentă și deconstruirea stereotipurilor de gen manifestă. Deși mai multe subiecte similare se regăsesc în curriculumul școlar, constatăm că pentru un impact mai mare, aceste subiecte trebuie abordate într-o manieră profesionistă, de către specialiști bine pregătiți care reușesc să stabilească conexiunea cu grupul de elevi, să creeze un mediu de învățare sigur, confidențial, bazat pe respect. Utilizarea tehnicilor și metodelor didactice care facilitează reflecțiile, racordarea materialului teoretic la situații reale din viață (foarte practice) dar și încurajează schimbul de opinii (fără judecată), a interacțiunii ”umane” mai degrabă decât ,,autoritare” între elevi și cadru didactic la fel este un aspect critic.

Referințe:

1. UNESCO. (2018). https://uis.unesco.org/en/news/new-sdg-4-data-bullying. Accesat în data de 22.12.2023.
2. CHEIANU-ANDREI, D. (coord.). (2019). Bullying-ul în rândul adolescenților din Republica Moldova. Centrul de Investigații și Consultanță „Sociopolis” la cererea UNICEF Moldova. https://www.unicef.org/moldova/media/3146/file/Bullying-ul%20%C3%AEn%20r%C3%A2ndul%20adolescen%C8%9Bilor%20din%20Republica%20Moldova.pdf. Accesat în data de 22.12.2023.
3. COSMA, A. ș.a. (2024). A focus on adolescent peer violence and bullying in Europe, central Asia and Canada. Health Behaviour in School-aged Children international report from the 2021/2022 survey. Volume 2. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe. ISBN 978-92-890-6092-9
4. Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD). (2018). How much of a problem is bullying at school? https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/728d6464-en.pdf?expires=1716827070&id=id&accname=guest&checksum=45CF85CB562720599565ECAF02638F59. Accesat în data de 26.12.2023.
5. BOGE, C., LARSSON, A. (2018) Understanding pupil violence: Bullying theory as technoscience in Sweden and Norway. Nordic Journal of Educational History, 5(2): 131-149 https://doi.org/10.36368/njedh.v5i2.121 ISSN (online): 2001-9076. https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1273515/FULLTEXT01.pdf Accesat în data de 20.04.2024.

Recomandat

***Valentina BODRUG-LUNGU**, dr. hab., prof. univ.*